

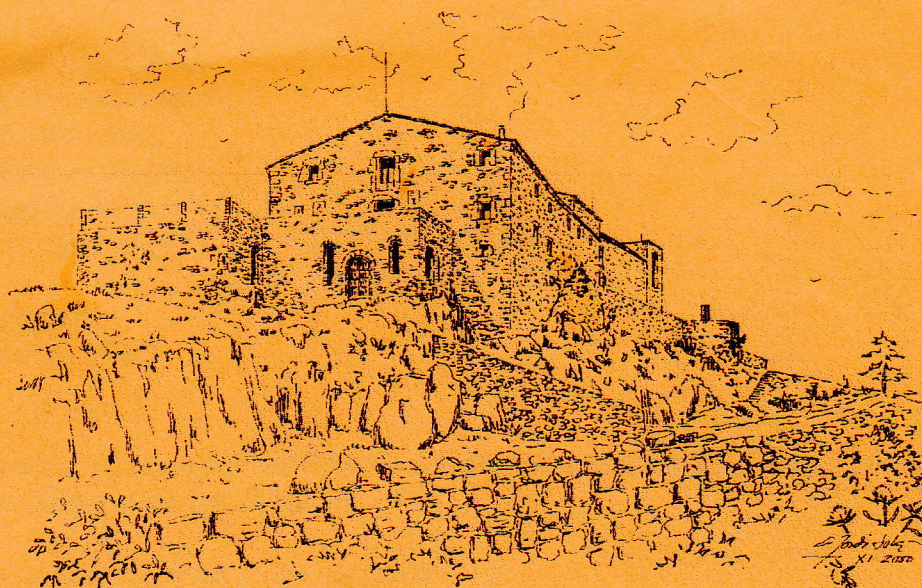

**Secció de Cultura
A. E. Talaia**

XLIII Sortida CONEGUEM CATALUNYA

1 de juny de 2003

Santuari de la Mare de Déu del Mont, Bassegoda, la Garrotxa. Dibuix de Jordi Solà.

EL MONT

(LA GARROTXA)

A LA VERGE DEL MONT

Oh Mare de Déu del Mont,
¿com tan alta en sou pujada,
en un trono de penyals
dalt el cim d'una muntanya?
¿És per sentir els Angelets,
o per rebre el bes de l'alba,
o per abastar un estel
lo més vell de l'estelada?
No és per sentir els Angelets,
Puix vos volten en garlanda;
Ni per veure eixir lo sol,
Per Vós no s'és post encara;
Ni per abastar un estel,
Prou n'estau ben coronada;
Sinó sols per beneir
D'Empordà l'hermosa plana
Que teniu als vostres peus
Pregant-vos agenollada.

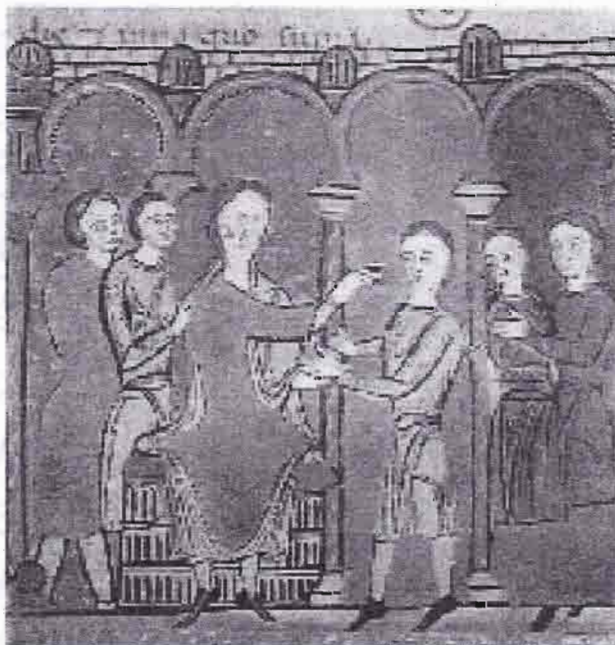
Jacint Verdaguer
(3 d'agost de 1884)

BESALÚ

Besalú és una població de la comarca de la Garrotxa, situada a 150 m. D'altitud i que compta amb una extensió de 4,81 km². Com el seu origen indica, **Bisuldunum** era una fortalesa entre dos rius: el Fluvià al sud i el Capellades al nord. Besalú va començar a adquirir importància com a Capital Comtal independent després de la mort de Guifré el Pilòs (902), condició que va perdre en morir Bernat III, gendre de Ramon Berenguer III, sense fills; com a conseqüència el Comtat de Besalú passà a la Casa de Barcelona.

El 1966 fou declarat "Conjunt Històric-Artístic Nacional" pel seu gran valor arquitectònic. Actualment Besalú viu de la indústria així com de tallers i comerç familiars. La conservació de la Vila fa que el sector turístic s'enriqueixi notablement.

La vila va néixer entorn del tossal ocupat antigament pel castell comtal. Els seus carrerons envolten el turonet pels seus costats de llevant i de ponent i desemboquen a la plaça Major, situada al punt on es troben el carrer principal, que en els seus diferents sectors té els noms de carrer de Safont, Major o de Salvador Vilarrasa i el carrer de Tallaferro que s'enfila pel costat SE del puig del castell. Entre el carrer de Tallaferro i el riu, hi ha tot un laberint de petits carrerons i placetes, el principal, el carrer del Pont, en el qual hi havia l'antic barri jueu, com ho recorda la presència de la mikwà o lloc d'ablucions rituals jueves. La part ponentina de la vila té carrerons més regulars, que van de la vella parròquia de Sant Vicenç a l'ample carrer del Firal, mentre que la part baixa de la vila, es ocupada per l'ampla plaça o prat de Sant Pere i és delimitada pel carrer del Firal i el de la Font.

Representació del compte Bernat Tallaferro de Besalú

Entrant a la vila pel carrer de Safont es troba l'església de **Sant Vicenç**, que era l'antiga parròquia de la vila i és encara un dels seus monuments més importants. Existia ja el 977, però l'edifici actual de transició entre el romànic i el gòtic, és la tercera o quarta reedificació que ha tingut aquest edifici. L'absis s'obre arran del carrer igual que les dues absidioles que l'acompanyen. La seva entrada principal és un arc de mig punt, damunt de quatre columnes de marbre jaspiat. La porta lateral té també notables capitells. Conté sepultura d'alabastre del s. XV i imatge de la Verge dels Dolors, patrona de Besalú. Ha estat restaurada acuradament i té encara funcions parroquials.

L'any 977 el comte bisbe Miró fundà a la part baixa de la vila de Besalú, un monestir benedictí, que en l'actualitat només en resta l'església de **Sant Pere**, que posà sota la protecció de la Santa Seu, igual com féu amb l'església de Sant Vicenç també fundada per ell al mateix any.

Monestir de Sant Pere de Besalú

El comte Bernat Tallaferro féu renovar l'església, que fou consagrada al 1003 i li donà les relíquies dels sants Prim i Felicià, que foren centre de devoció i pelegrinatge comarcals. Aquesta església fou renovada vers el 1160 i ara és l'església parroquial de la vila, categoria que abans tenia l'església de Sant Vicenç. És un edifici de tres naus, amb creuer i un únic absis, enriquit interiorment per una girola formada per un joc de cinc arcs sostinguts per quatre columnes aparellades i bonics capitells que

revelen la mà d'un artista del nord d'Itàlia. El record d'elements d'una arrel clàssica inqüestionable és present en els capitells historiatats de la girola, sobretot en els que representen escenes de l'Epifania, i no troben cap paral·lel possible entre la producció catalana contemporània. La seva composició s'assembla a un fris clàssic historiat i la disposició de les figures és la pròpia dels sarcòfags romans.

Les antigues edificacions no es limiten al camp religiós, la vila comtal de Besalú conserva nombrosos edificis civils. Cal considerar l'**antic hospital de Sant Julià** que conserva la portada romànica, actualment és un centre socio-cultural.

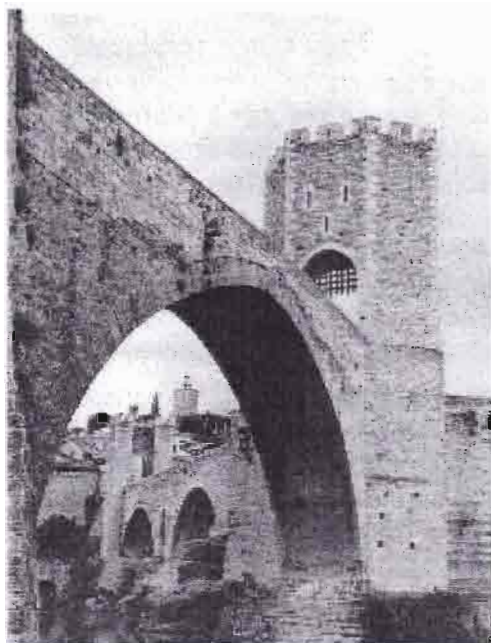

Detall de la façana de l'església de Sant Pere

En el puig que domina la vila es troben les restes de **Santa Maria**, actualment de propietat privada on les seves peces escultòriques es troben repartides *in situ*, a Pedralbes, a la col·lecció Gòdia, al Museu Municipal de Besalú i al Museu Episcopal de Vic. També en el mateix lloc destaca el castell de Besalú, que fou comtal i que normalment apareix unit amb el nom del poble a la documentació medieval.

Cal fer referència a la comunitat jueva de Besalú, destaca la casa dels banys rituals o *mikwé*, construcció de pedra de mòdul romànic, un dels monuments més singulars de Besalú, i únic en el seu gènere a l'Estat Espanyol. Besalú tenia també una sinagoga que mai s'ha trobat, probablement fou destruïda. La construcció de la sinagoga data del 1264 gràcies a Jaume I el Conqueridor. El Mikwé va ser trobat al 1964.

Els vells carrerons i les places de la vila conserven molts altres edificis notables com l'església de **Sant Jaume**, davant el monestir de Sant Pere, a l'altra banda de la plaça o antic prat de Sant Pere, antigament dedicada a Santa Fe, i **can Llaudes**, o **Cornellà**, a un extrem de la mateixa plaça, que té un notable pati amb una galeria superior a manera de claustre, amb arcs de mig punts sostinguts per columnes. És un dels millors exemplars de l'arquitectura civil romànica. A la plaça Major destaca la casa de la vila, edifici del segle XVII recentment restaurat i l'antic palau de la Cúria.

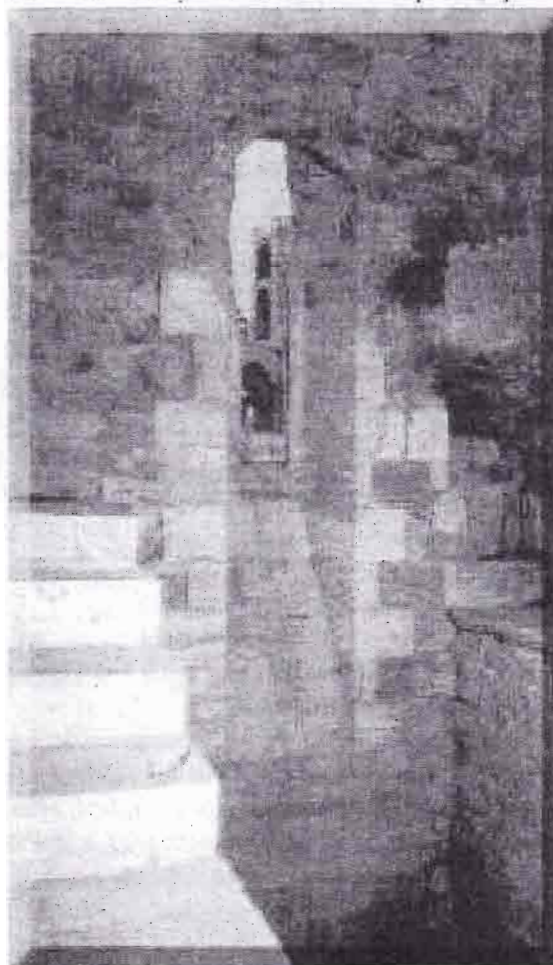
Pont de Besalú

de la carretera permet que avui dia sigui un lloc tranquil, un passeig arqueològic d'accés a la vella població.

Una bona part de la vila moderna es concentra al llard de la carretera d'Olot a Girona que passa pel sector nord de la població prop del qual es troben moderns hostals i una estació de servei.

Prop de la confluència de la riera de Capellada, que davalla de la part de Beuda, amb el Fluvià, hi ha l'església de **Sant Martí de Capellada**, petit edifici de tradició romànica, amb una nau i absis i una capella afegida a la part nord que té un petit campanar de torre quadrada sobre el mur de ponent. L'envolta un petit clos, antic cementiri. Fou bastida al segle XII pels antics canonges augustinians reformats, substituint l'església de Sant Martí de Juinyà, al terme de Sant Ferriol.

Cal no oblidar-nos de destacar el **pont** sobre el Fluvià, de set arcades desiguals, una peça d'un gran valor reconstruïda en part fa pocs anys. Data del segle XII, però ha sofert moltes reformes i reconstruccions parcials a causa d'aiguats i fets bèl·lics, en especial per la voladura de dos arcs al 1939. La seva torre fortificada, l'entrada ogival i els merlets terminals, que es van fer en la darrera restauració, a càrrec de l'arquitecte Francesc Pons i Sorolla, consten en antics gravats i en part havien estat destruïts per facilitar el pas de la maquinària per a les indústries de la vila. A l'època medieval s'hi instal·là el pagus comtal a la torre fortificada. La construcció d'un nou pont més al nord per al pas

Miqwé

BEUDA

El municipi de Beuda de 35,75 km², s'estén als vessants meridionals de la **serra de la mare de Déu del Mont** fins a la vall del Fluvià, prop de la vila de Besalú. El terme és muntanyós i solact de nord a sud per diverses rieres com la **riera del Clot de l'Espinau** o **dels Rajolins**, la del **Salt de Palera**, la del **Segueró** i la **riera de Capellada**.

És un municipi essencialment rural, format pel poble de Beuda i els agregats de Lligordà, Palera i Segueró. Antigament vivia de l'explotació forestal, de l'agricultura i de les conegudes pedreres d'alabastre. Aquestes juntament amb el granit, d'antiquíssima tradició, i les explotacions de calç i de guix han pres modernament un nou increment i ocupen una bona part de la població activa. Les velles

pedreres són ara aprofitades per extreure grans blocs per a escultures i objectes d'alabastre. Aquest alabastre era ja explotat a l'edat mitjana i s'hi construïren molts retaules i imatges d'arreu del país així com les tombes reials del monestir de Poblet, que han estat restaurades modernament per l'escultor Marès amb material de les mateixes pedreres.

El lloc de Beuda és esmentat des del 922 amb el nom de **Bebita** i de nou el 1004 en ocasió d'un mall celebrat a la cort de comtal de Besalú, on el bisbe Ot de Girona reclamà al comte Bernat Tallaferro la propietat de la parròquia de Sant Feliu *in villa Beutte*. El terme surt esmentat sovint al llarg del segle següent en deixes fetes pels comtes i els senyors del castell de Beuda al monestir de sant Pere i a la canònica de Santa Maria de Besalú.

El poble es troba en un replà entre el penyal del Castellot (dit al poble el Castellot de les Bruixes o dels Moros), on hi ha murs d'un antic castell o fortalesa (s'identifica amb l'antic **castell de Beuda**) i el magnífic i ben conservat casal gòtic, a ponent del nucli antic, amb una gran torre, que correspon a un més modern castell de Beuda. El primitiu fou dels comtes de Bas i dels seus successors fins a la fi del segle XIII, passà després a Jaume de Besora (1308), senyor de Rocabruna, i pel mateix temps apareix en poder dels Queixàs, família que sembla que bastí el casal gòtic on residiren un temps.

Façana de ponent de l'església de Sant Feliu de Beuda

Pica baptismal de Sant Feliu de Beuda

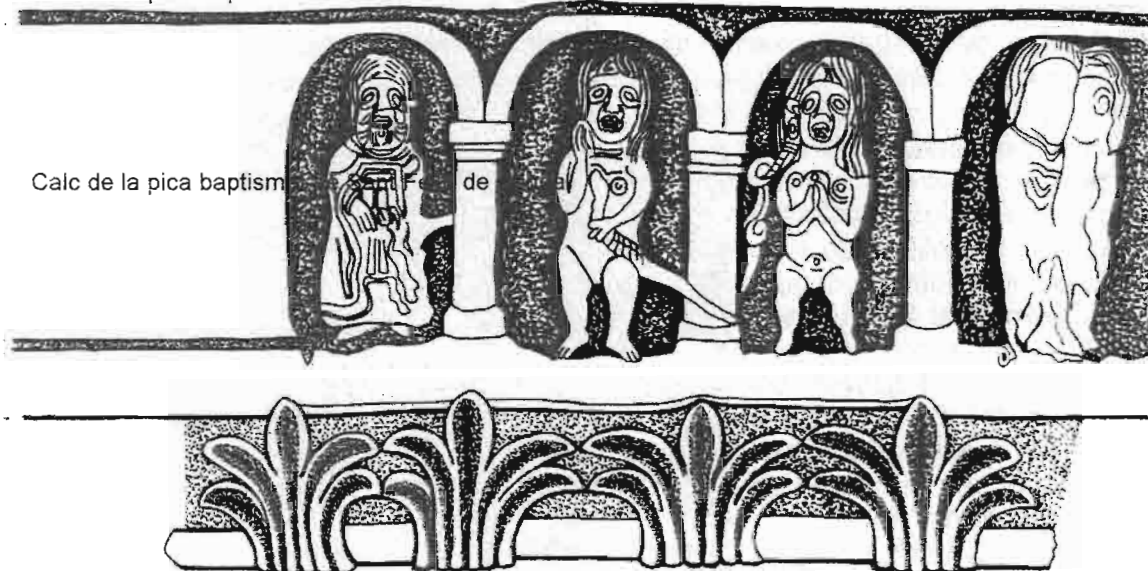
El nucli antic es troba presidit per l'església parroquial de **Sant Feliu de Beuda**, bell edifici romànic del segle XII, de tres naus, la central amb volta de canó i les laterals de quart de cercle, acabades en tres absis. Imposa la severitat de la seva façana, amb portal format per tres arcs en degradació, tres finestres situades simètricament i un feixuc campanar de torre. La planta és irregular, més esteta a la part de davant. A l'interior de l'església hi ha **una pica baptismal** de dimensions considerables. De forma ovoidal, la superfície externa es divideix en dos registres horitzontals, separats per una

banda llisa, com l'orla de la vora superior, molt gruixuda. Es combina la figuració de la part superior amb els elements vegetals de la part inferior. Aquests formen quatre palmetes en ventall de cinc foliols allargats i lanceolats cadascuna, unides mútuament per una motllura llisa a la base. Al damunt s'organitzen una sèrie de figures humanes en un total de quatre arcs, units per columnes que es corresponen exactament amb el centre de les palmetes inferiors. Aquesta organització, fa pensar que sigui una peça inacabada.

D'esquerra a dreta podem observar una figura masculina amb barba, vestida amb túnica i capa i que sosté un llibre; a continuació apareix una figura femenina, nua, amb els cabells llargs atacada per una serp que li mossega el pit i a la qual intenta frenar amb la mà esquerra, mentre que amb l'altra s'estira els cabells; seguidament, es repeteix el mateix tipus de figura, bé que ara té les mans unides i un altra serp li mossega una orella; finalment en el últim arc hi ha dues figures una de masculina i una altra de femenina molt borroses..

L'anàlisi és problemàtic. Hom hi ha volgut veure una relació amb l'escena de la temptació d'Eva i així, l'actitud de la serp en el tercer arc ha estat interpretada com el moment en què li parla a cau d'orella. Si acceptéssim aquesta idea estranyaria l'absència de la figura d'Adam, d'acords amb un dels esquemes iconogràfics més representats en l'art romànic, és a dir, situat al costat de l'arbre simètricament respecte a la figura d'Eva; de la mateixa manera és dubtosa la identificació de la figura de l'esquerra amb Déu, tant pel fet de no dur el nimbe crucífer com per no apuntar cap gest significatiu, cosa també habitual en escenes dels cicles de la caiguda de l'home. També seria difícil d'explicar la presència de la parella a l'extrem dret.

Calc de la pica baptismal de Sant Feliu de Beuda

Calc de la pica baptismal de Sant Feliu de Beuda

Malgrat totes les consideracions no podem dubtar que el conjunt fa al·lusió al món del pecat. En aquest cas, el sentit de pecat es concentra especialment en les dues figures femenines atacades per sengles serps, símbols òbviament demoníacs i al·lusius al món del pecat i més concretament als càstigs que en segueixen. En aquest sentit, ens trobaríem davant un grup similar al d'un capitell de Sant Privat d'en Bas, a la Garrotxa, conservat actualment al Museu de Girona; d'aquesta manera hom pot interpretar que té un sentit similar la figura masculina barbada, que es presenta com un clergue a qui va dirigida l'advertència. La parella humana es pot interpretar com una escena relativa al pecat de la luxúria. En un capitell del claustre de Santa Maria de l'Estany, al Bages, apareix un grup similar a aquest inclòs també dins un arc. Sense poder fer-ne una lectura precisa, es podria dir que vol representar, que les aigües baptismals ens esborren el pecat.

SANTUARI DE LA MARE DE DÉU DEL MONT

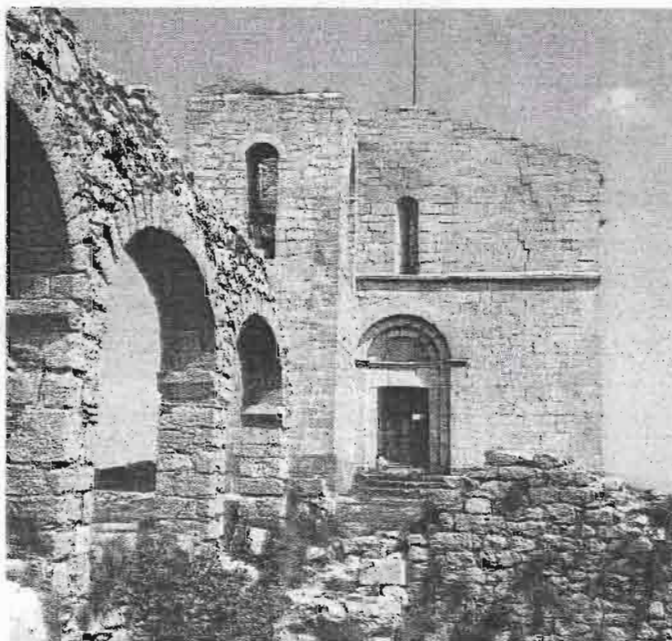
El santuari de la Mare de Déu del Mont, damunt un espadat, corona el cim del turó de la Mare de Déu (1115m d'altitud), en una muntanya que forma part de la divisòria hidrogràfica entre el Fluvià i la Muga, juntament amb la Tossa, la serra Llorona i el puig de Bassegoda. El relleu assoleix el cim pel coll de Joncanat, on neix un afluent de la riera de Massol i fa parió entre els municipis de Bassegoda i Beuda.

Entre els anys 1311 i 1318, l'abat Sant Llorenç de Sous, Bernat, féu construir el santuari de la Mare de Déu del Mont al cim de la muntanya del mateix nom. Un document de l'any 1222 esmenta la presència de clergues de la Mare de Déu del Mont al costat de monjos de Sant Llorenç, la qual cosa ha fet que molt erudits hagin pensat en l'existència d'un antic santuari romànic.

Construït el santuari, l'abat de Sant Llorenç i el bisbe de Girona s'enfrontaren per controlar-lo, fins que arribaren a un acord segon el qual el primer retenia l'administració del santuari i el segon es reservava el dret de visitació i la jurisdicció, a més de rebre, la vigília de Nadal, un cens anual de cent lliures de cera (1319).

El santuari de la Mare de Déu del Mont assolí molta importància a l'alta Garrotxa a causa de la gran devoció dels fidels de la zona, fins al punt que, reduït el monestir de Sant Llorenç de Sous a una petita església, després d'una llarga decadència des del segle XV, foren els capellans del santuari, nomenats pel bisbe de Girona des del 1833, els qui l'atengueren (1835).

L'església, ha sofert una sèrie de modificacions que ha alterat el seu aspecte primitiu. La planta originària és formada per una nau rematada per un absis orientat a llevant. Aquest darrer fou enderrocat i els seus vestigis són visibles dins les dependències, aixecades modernament que formen l'hostatgeria.

Santuari de la Mare de Déu del Mont

La porta d'accés a l'edifici és oberta a la façana de ponent. És formada per tres arcs en gradació, llinda i timpà. Aquesta façana es divideix en dues parts per una cornisa horitzontal; a la part superior, a l'eix vertical marcat per la porta, hi ha una finestra de doble esqueixada molt allargada i estilitzada. Al costat de tramuntana de la porta hi ha adossada una torre de planta rectangular amb finestres a cada costat.

Els murs de les façanes de tramuntana i de migjorn són resseguits per una cornisa que es desenvolupa horitzontalment i que també hi és present a l'interior de l'edifici. L'interior ha estat cobert amb volta de canó apuntada.

L'església de la Mare de Déu del Mont fou construïda en època de Guillem de Vilamarí, bisbe de Girona, per l'abat de Sant Llorenç de Sous, entre els anys 1311 i 1318. Es tracta, doncs, d'un clar exemple de persistència de formes romàniques ja dins una etapa estilística on les formes gòtiques s'havien desenvolupat plenament; per aquest motiu la podem classificar com una obra del romànic que alguns anomenen d'inèrcia.

La porta d'entrada conserva encara un fragment del timpà original, el qual correspon a la part esquerra, segons la visió de l'espectador, i hi ha encara la decoració que hi corresponia. Possiblement es tracta de la representació d'un arcàngel advocat, que sovint trobem vora la *Maiestas dominien* les representacions apocalíptiques que molts cops decoren els timpans.

Àngel a la porta del santuari

Aquest àngel mostra el rostre obertament, va abillat amb una rica vestimenta. En aquest tipus de representacions l'àngel porta a la mà esquerra una creu i estendard i a la dreta un rotlle tancat, en el qual hom pot llegir PETITIO I POSTULATIO, que indiquen les pregàries dels fidels. Gabriel i Miquel, arcàngels que genèricament han estat identificats amb aquestes representacions, seguint una tradició bizantina, actuen com a arcàngels demandants i defensors en el judici presidit per la *Maiestas domini* o a través de la intercessió de Maria.

En aquest cas, tenim un fragment conservat en pedra, amb una simplificació dels atributs que sovint acompanyen aquestes representacions. Sembla que l'àngel sosté un estendard amb la mà dreta, element que permet de pensar que és un missatger que actua com a intercessor en el judici. La resta es troba fragmentada.

Com l'església, aquest fragment de timpà és fet en un moment tardà, seguint una tradició romànica, però dintre d'un estil gòtic.

Al 1884 el poeta Jacint Verdaguer fa una estada al **santuari de la Mare de Déu del Mont**, on es pot visitar la seva cambra, i on s'inspirà per redactar el seu gran poema Canigó.

DESCRIPCIÓ DEL PAISATGE QUE VEU MOSSEN CINTO DES DEL SANTUARI

-“L'espectacle que es descobreix, tant des del terrat de la casa com des del Pedró, que està al cap de la serra, darrera el santuari és meravellós. Des d'ací es veu tota la serralada del Pirineu, des de Puigmal fins a la mar, renglera d'enormes muntanyes, que des d'ací semblen dominades per l'ample i alterós Canigó. Aquesta (muntanya) té a llevant les de Maçanet de Cabrenys, que amb sos merlets recorden les de Montserrat; les Salines; lo coll de Panissars, dominat pel castell de Bellaguarda; Requesens, trono de la Verge d'aquest nom, a la qual demanen los figuerencs la sanitosa tramuntana; lo coll de Banyuls, per on passaven fa trenta anys, a rua feta, los contrabandistes; les dues muntanyes de Sant Pere de Roda i Pení, aquesta ficada de peus dintre la mar de Roses. Davant eixa filera de gegants n'hi ha una latra de menys important, mes que no pas de requetens: Bassegoda, Montnegre de França, les cingleres de Sant Aniol, i altres que s'allunyen cap a trobar lo turó de Sant Antoni i lo Taga, formant l'antemural dels Pirineus.

A ponent, més ençà del formidable Pedraforca, se veu arrancar d'aquesta gran cordillera la de Santa Magdalena, fins a les osques de Cabrera; aquí se torç cap a llevant envers lo santuari de la Salut, lligant-se amb la serra de Santa Cecília, per formar totes dues plegades lo promontori del Far, que sembla una nau de llarga proa que surt d'entre les serres, sobre l'estranya mar de verdor de les Guillerries. La serra de Santa Cecília, allargant-se cap a llevant, va atrobar la de Finestres, que trencada i oberta, és ben mereixedora del nom que el poble li ha donat. Aqueixa muntanya és una branca de Rocacorba, que, encara més alta, sembla una alzina superba que escampa a l'entorn les amplexes arrels del Puigarnol, Camós i Puigsurroca. Damunt de totes i del Montnegre se veu, allà dellà, torrejar lo Montseny, com si diguéssim lo cedre de les muntanyes de Catalunya.

Les altes i llargarudes Gavarres tanquen lo magnífic amfiteatre de muntanyes, al fons del qual se troba la del Mont. Begur i les Escales d'Aníbal (promontori de Montgó) se veuen negrejar més a orient, i les dues viles que s'hi enfilen blanquegen com dos tudons, quiscun en son arbre.

¡Quantes dotzenes de pobles i viles se veuen des d'aqueix incomparable mirador!

Des de Figueres, la reina del pla, fins a la immortal Girona, que, recolzada a la serra dels Àngels, sembla repassar lo compte de ses glòries, tot emmirallant-se en lo Ter, que corre a ses plantes. Més ençà se veu Banyoles, amb son hermós estany, flor d'aqueix paisatge, que el perfuma amb la dolça flaire de sa fe i amb l'aroma de ses primitives tradicions. A l'altra banda de la plana, atravesant la cinta del Fluvià, que la divideix, s'obira una altre estany; és lo de Castelló, aon se sent lo misteriós "bruel" del parell de bous que s'enfonsaren amb son amo, en càstig de sa avarícia. Part dellà, un xic a ponent, s'obira amb prou feines Empúries, que a un costat del golf sembla mirar amb enveja a sa germana Roses renàixer de ses ruïnes, a l'altre costat.

Més ençà d'aqueixa bella escampadissa de pobles, més ençà de l'Empordà i de sa Garrotxa, al peu del Mont, mostra encara algun dels merlets de sa corona Besalú, la pàtria del comte Tallaferró, tan gran com oblidat de la musa catalana. Més cap al nord se veu Argelaguer, la pàtria de Sant Damas; Castellfollit, poble que se n'és pujat com una cabra al cim d'una roca, i part damunt, Olot, més atrevida encara, assegurada entre les boques de volcans apagats, i a les plantes de sa patrona, la Verge del Tura".

ALTRES ESCRITS DE MOSSEN CINTO DES DEL MONT

"L'EMPORDÀ " (vist des del Mont)

*"Dels Pirineus vegí la capçalera,
per damunt d'ells sortint lo Canigó.
Vegí lo golf aon Roses i Empúries
Veuen passar onades i centúries.
Veig, més humils, les aigües on Banyoles
S'emmiralla (...)
Besalú me parlà de Tallaferró (...)*

*Maçanet m'ensenyà lo pal de ferro
Que un dia fou mangala de Roland (...)
Ho volta tot un cercle de muntanyes,
Del cor de cada una eixint-ne un riu,
Que va dir a eixos pobles i campanyes
L'amor que els té lo Pirineu altiu".*

CARTA AL MARQUÉS DE COMILLAS, DES DEL MONT, 6 DE SETEMBRE DE 1884

"La ploma mateixa se me n'ha anat a escriure en català, i segueix en el mateix llenguatge, que és lo que Déu m'ha donat i m'ha ensenyat la mare (...) Lo Canigó m'ha enviat més vents i temporals que inspiracions (...) Sento que vostè no conegui aquest santuari; no sé al món un mirador més bonic. Sols trenquen sa dolça soledat los aucells, amb sos càntics, los pagesos amb ses oracions, lo vent amb ses remors i, de tant en tant, algun llamp que parteix aqueixes roques, sense fer mal a ningú".

*"Lo puig del Mont està voltat de núvols
que en gros ramat del Pirineu davallen,
s'enfilen als tossals, i les valls fondes
umplen de borrellons de negra llana.
Lo Mont verdós i encara jovenívol.
Sembla un gallard minyó dins sa mortalla.
Un buf del Canigó l'esqueixa, i s'obre
com finestra del cel la nuvolada,
deixant-ne veure, plana avall, Banyoles,
amb estany cristallí que l'emmiralla (...)
S'enfonsa el sol del Pirineu darrere,
Mentre surt de la mar la lluna pàlida."*

(Agost de 1884)

CARTA A JAUME COLLELL, DES DEL MONT, A PRIMERS DE SETEMBRE DE 1884

"Fa mots anys que no havia passat dies tan tranquils i solitaris i dolços. Verament, jo no he nascut per viure a les ciutats (...) Dilluns penso baixar al Segueró (...), i després de dos o tres dies tal vegada a nirà a Peralada, i després no sé sia a BEGUR. Tot això si des del Noguera de Segueró no me'n torno a aqueix niu d'algunes aon no pugen sinó oracions, i aon no veig més que pastors i pagesos, mos mestres".

SANT LLORENÇ DE SOUS

Al peu de la muntanya de la Mare de Déu del Mont, hi ha l'antiga parròquia de Sous i les restes del monestir benedictí de Sant Llorenç del Mont o de Sous. Aquest és citat a l'any 872 en famós privilegi de Carles el Calb al monestir veí de Sant Aniol d'Aguja com a *basílica in honore sancti Laurentii*, quan era una cel·la monàstica dependent de Sant Aniol. Els monjos de Sant Aniol s'hi traslladaren vers el 1003 i els

seus abats tingueren influència en la vida del comtat de Besalú, de manera que al segle XI Sant Llorenç del Mont era un dels monuments importants de la diòcesi gironina. Perdurà, encara que decadent fins el 1592, que fou incorporat a Sant Pere de Besalú. L'església romànica de tres naus (segles XI i XII, fou abandonada el segle XVIII en construir-se la nova parròquia rural de Sous.

Fins fa uns sis anys el conjunt monàstic de Sant Llorenç de Sous era un munt de runes, colgades per la terra i la vegetació. Actualment gràcies a les campanyes de neteja i exploració científica i de consolidació, l'aspecte del vell cenobi ha canviat substancialment.

Monestir de Sant Llorenç de Sous

L'església és de planta basilical, amb tres naus, sense transsepte, rematades a llevant per absis semicirculars.

El clos monàstic de Sant Llorenç de Sous és situat al sud de l'església, en un nivell inferior i s'organitza al voltant del pati del claustre de planta quadrada lleugerament deformada. Aquest és totalment enrunat, llevat de la seva galeria de tramuntana, que es conserva sencera, mentre que dels altres porxos només ha estat identificat el podi en el curs dels treballs de neteja i exploració. L'escultura del monestir és coneguda gràcies als testimonis escrits i fotogràfics de les restes del claustre com a peces disperses en col·leccions. Hi ha capitells al Museu de Banyoles i al Museu d'art de Girona.

BIBLIOGRAFIA

GAROLERA, N. & C. WITTLIN. 2002. **Del Canigó a l'Aneto. Jacint Verdaguer**. Edició comentada i il·lustrada de les llibretes d'excursions de 1882 i 1883. Pagès editors.

CATALUNYA ROMÀNICA. IV. La Garrotxa. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 1990.

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. El Gironès, la Selva i la Garrotxa. Vol. 3. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 1981

www.ajuntamentbesalu.org

ITINERARI DE L'EXCURSIÓ

Temps total	Temps parcial	
0 h 0 mi	0 mi	Entrada de Can... , nosaltres continuem per la pista.
		0 h 29 mi 2 mi
	Sortim de la carretera per una pista asfaltada on hi ha uns contenidors i un cartell que indica la xarxa de pistes de la zona.	Passem per davant del camí que porta a Can Grau que veiem a l'esquerra una mica per sota nostre.
0 h 2 mi	2 mi	0 h 32 mi 3 mi
	Font de Can Vila, ben arrenjada i amb aigua abundant i bona, on podrem carregar la cantimplora. La necessitarem!! La pista continua, ara es de terra.	Per l'esquerra se'ns ajunta una pista. Davant nostre tenim el cingles dels Castellets.
0 h 5 mi	3 mi	0 h 34 mi 2 mi
	Deixem una pista a la dreta que porta a Can Xalaio.	A l'esquerra, al fons del barranc veiem una font sorollosa.
0 h 8 mi	3 mi	0 h 35 mi 1 mi
	Veiem una torre, el camí gira a la dreta i després a l'esquerra.	Creuem el barranc de Borranc, poc després el camí, ara enquimerat, puja de valent.
0 h 12 mi	3 mi	0 h 42 mi 7 mi
	Passem prop de la casa de Can Coll.	A la nostra dreta podem veure enlairat el Santuari de la Mare de Deu del Mont i una torre de comunicacions.
0 h 18 mi	6 mi	0 h 48 mi 6 mi
	Arribem a una cruïlla, anem cap a la dreta en direcció a Espinau, en pujada.	Deixem a la dreta una pista embardissada.
0 h 24 mi	6 mi	1 h 5 mi 17 mi
	Passem pel costat d'un cartell que ens indica que entrem en una espai protegit d'interès natural.	La pista, que no para de pujar,
0 h 27 mi	3 mi	fa un revolt molt marcat a l'esquerra i després un altre a la dreta per recuperar la direcció que portava.

1 h 10 mi 5 mi

Es repeteix la jugada anterior. Aquí farem un descans de 5 mi per recuperar forces, fer el tragueta i reagrupar-nos.

1 h 15 mi 5 mi

Reprenem el camí.

1 h 22 mi 7 mi

Es veuen les cases d'Espinau.

1 h 25 mi 3 mi

En un revolt veiem davant nostre clarament el coll de Joncanat i el Santuari de la Mare de Deu del Mont.

1 h 35 mi 10 mi

Arribem a les cases d'Espinau on hi ha una font per poder-nos refrescar una mica.

1 h 38 mi 3 mi

Font d'Espinau, aquí farem una parada de 10 minuts per poder descansar una mica i reagrupar-nos.

1 h 48 mi 10 mi

Sortim d'Espinau per una pista que baixa a la dreta i que sembla que es dirigeix cap a una zona amb deixalles de maquinària i dipòsits, encara que molt verda. Al final d'aquesta zona s'inicia un pista.

La pista que pujava més marcada i que hem deixat a la font ens hagués portat a Lliurona.

1 h 52 mi 4 mi

Arribem a una cruïlla, continuem per la superior, poc després passem pel costat d'un gran bloc de pedra producte d'una recent esllavissada que hem pogut observar durant la pujada a Espinau per la pista.

1 h 54 mi 2 mi

Veiem marques de PR, blanques i grogues que ja no deixarem fins a prop de Beuda. Agafem un corriol a la dreta.

2 h 4 mi 8 mi

El corriol força ombrívol, arriba a uns abeuradors en ruïnes.

2 h 22 mi 18 mi

El corriol, que ha anat pujant decididament, arriba al coll de Joncanat, (890 m) ample, amable, marcat i amb herba, Farem 10 minuts de descans i ens reaguparem.

2 h 32 mi 10 mi

Sortim del coll per un corriol a la dreta que puja tot zigzagajant.

2 h 58 mi 26 mi

Rètol amb indicacions, nosaltres anirem cap a la dreta per pujar al Santuari de la Mare de Deu del Mont, però després haurem de retornar fins aquest punt.

2 h 59 mi 1 mi

Arribem a una carretera, la seguim cap a l'esquerra en direcció a una torre de comunicacions i després cap al Santuari,

3 h 1 mi 2 mi

Santuari de la Mare de Deu del Mont. (1115 m). Si el dia és clar podrem gaudir d'una vista impressionant sobre les muntanyes de la Garrotxa i l'Empordà fins al mar i des del Puigmal i les muntanyes del Ripollès fins al Canigó. Aquesta vista es la que va inspirar a Jacint Verdaguer a escriure el poema Canigó.

Disposarem de 25 minuts per contemplar el paisatge i visitar el santuari i l'habitació del poeta.

Hi ha un bar. És millor no beure res que contingui alcohol, si no després, a la baixada, us tremolaran les cames.

3 h 26 mi 25 mi

Sortim del santuari per retornar al rètol que hem trobat una mica abans d'arribar.

3 h 30 mi 4 mi

Tornem a ser al punt on hi ha el rètol, hem d'anar cap a la dreta en direcció a Beuda.

3 h 33 mi 3 mi

Un altre rètol, nosaltres cap a Beuda.

3 h 35 mi 2 mi

Arribem a la carretera que baixa del santuari en un marcat revolt. Seguim la carretera avall fins a un rètol que ens indica l'inici del corriol que hem de seguir per continuar la baixada.

3 h 41 mi 6 mi

Trobem un altre rètol.

3 h 49 mi 8 mi

Tornar a trobar la carretera, la seguim cap a l'esquerra.

3 h 50 mi 1 mi

Ruïnes del monestir de Sant Llorenç de Sous, molt restaurades. Hi ha una font però raja molt poc.

Farem una parada de 10 minuts per poder fer-hi una ràpida ullada.

4 h 0 mi

Sortim del monestir de Sous tot continuant per la carretera cap a la dreta.

4 h 8 mi 8 mi

Font de Rocapastora, situada sota mateix dels cingles del mateix nom. Hi ha unes escales que hi porten, està a tocar de la carretera.

Aigua fresca i abundant (no se si per 60 persones). És un lloc molt bonic, farem cinc minuts de parada.

4 h 13 mi 5 mi

Tornem a la carretera i continuem en la direcció que portàvem.

4 h 14 mi 1 mi

Passem per un mirador des d'on podrem veure a part d'una horrible pedrera, el poblet de Beuda on ens espera l'autocar.

4 h 16 mi 2 mi

Deixem la carretera per un corriol a la dreta senyalitzat. Iniciem un forta baixada.

4 h 44 mi 28 mi

BESALÚ

El paisatge se'ns obre en un indret pedregós.

5 h 1 mi

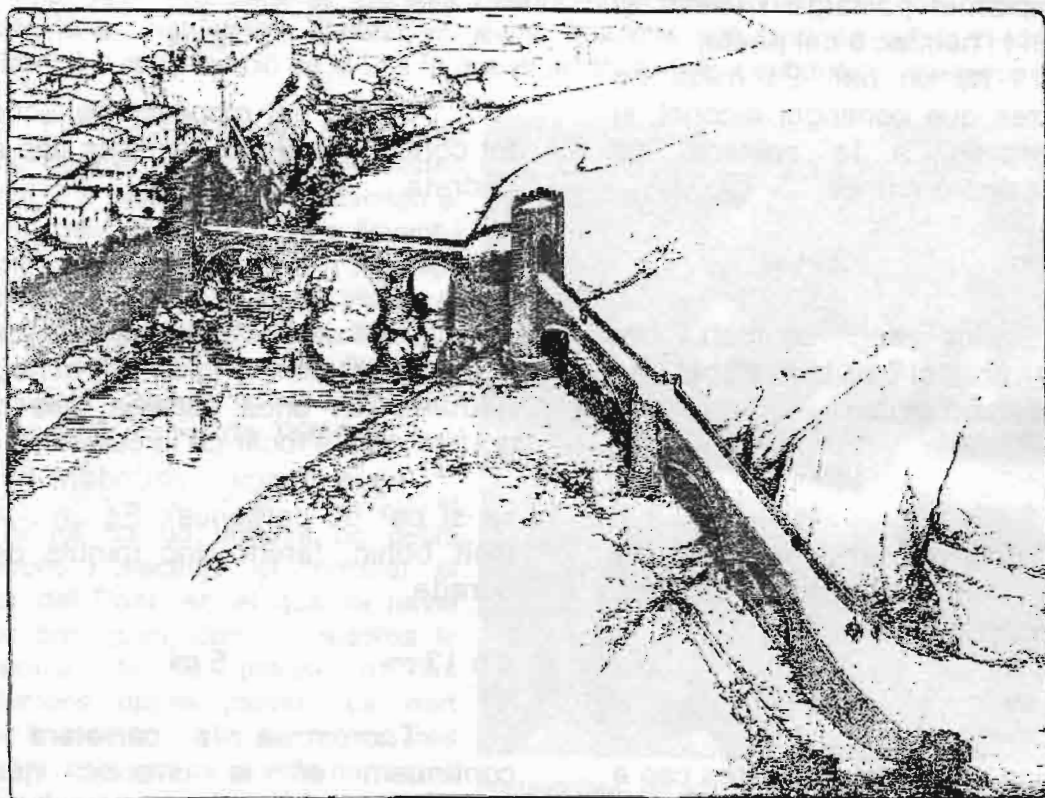
17 mi

Arribem a una pista que seguim cap a la dreta.

5 h 4 mi

3 mi

Arribem a una carretera on hi haurà l'autocar, en cas contrari seguint les senyals del GR-2 arribaríem a Beuda en uns 10 minuts.

Perspectiva de restauració ideal del pont de Besalú sobre el Fluvià, tal com devia ésser en l'edat mitjana. Treball executat per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans

A la Verge del Mont

"Son trono és una serra,
que enmig de nostra terra
s'aixeca fins als cels;
té els núvols per cortina,
per blava mantellina
la volta dels estels."

Jacint Verdaguer
(26 de juliol de 1884)

La preparació d'aquesta sortida ha estat realitzada per membres de la Secció de Cultura de l'A.E.Talaia.

Vilanova i la Geltrú, 1 de juny de 2003

